

Remissvar avseende avtal om försvarssamarbete med USA, Ds 2024:2 (DCA-avtalet)

3 april, 2024

Per Boström, tidigare advokat och bolagsjurist

DCA-avtalet är behäftat med oklarheter, motsägelser och brister som öppnar för skilda tolkningar och tillämpningar i för svensk suveränitet helt centrala frågor.

Regeringen bör besked om vad de för svenskt självbestämmande mest kritiska bestämmelserna i DCA-avtalet innebär enligt följande:

- Vilken är innebörden när det i artikel 1 anges att all verksamhet som omfattas av avtalet ska bedrivas med full respekt för Sveriges suveränitet, lagstiftning och internationella rättsliga förpliktelser? Förklara med konkreta exempel vad denna bestämmelse förhindrar USA från att göra på svenskt territorium.
- Försvars- och utrikesministern har i en artikel i *Göteborgs-Posten* förklarat att avtalet bygger på "nationellt samtycke". Men detta eller motsvarande uttryck förekommer inte i avtalet. Varför framgår det inte att avtalet bygger på "nationellt samtycke"? Och för beslut i vilka frågor krävs sådant samtycke, trots att det inte explicit anges?
- För vilka ändamål får USA använda de 17 baser som USA enligt artikel 3 ges obehindrad rätt att utnyttja?
- För vilka ändamål får USA använda de utbyggnader av baserna som enligt artikel 3 kan komma till stånd på USA:s begäran och efter Sverige medgivande och som får användas obehindrat och exklusivt av USA?
- När och under vilka förutsättningar får svensk stridsledning överlåtas till USA och för vilka ändamål och vilka slags militära operationer får USA rätt att utnyttja sådan stridsledning?
- Beslutsfattandet inom Nato är baserat på konsensus. Det innebär att varje medlemsstat har möjlighet att förhindra ett beslut genom att säga nej. I avtalet med USA (artikel 29) sägs det bara att parterna vid behov ska "samråda"? Varför gäller inte konsensus även här? Om konsensus gäller, hur framgår det?
- Enligt artikel 11 har amerikanska militära luftfartyg, fordon och marina fartyg rätt att röra sig fritt in i, över och ut från svenskt territorium. För vilka ändamål och operationer får USA utnyttja denna frihet?
- Artikel 4 ger USA rätt att transportera, förhandslagra och förvara utrustning på de överenskomna anläggningarna och områdena eller på andra platser parterna enas om. Försvarsmakten ska informeras om vilken utrustning och vilka mängder det rör sig om och när leverans ska ske. Varför har Sverige inte krävt att få rätt till information om för vilka ändamål materiel och utrustning som lagras här ska och får användas?
- Varför tillåter avtalet att utlämning från Sverige av medlem av de amerikanska styrkorna kan ske till USA även då dödsstraff är aktuellt?

- DCA-avtalet tar inte närmare upp frågan om kärnvapen på svenskt territorium. Regeringen kommenterar bara att det inte finns skäl att ha kärnvapen på svenskt territorium i fredstid. Något förbud mot kärnvapen på svenskt territorium, i likhet med vad Finland har, eller en skarp politisk förklaring, i likhet med Norges att inte tillåta kärnvapen på det egna territoriet, har regeringen inte föreslagit. Varför denna ovilja att tala klartext om risken att USA kan föra in kärnvapen på svensk mark?

Med ett oklart DCA-avtal rör sig Sverige i en osäker, riskfylld och svårbemästrad omgivning. Vi skulle långsiktigt länka vår framtida politik till en stormakts skiftande strategiska överväganden. Vi skulle utsättas för de motsättningar som är inbyggda i stormaktens politiska system och tenderar att spilla över på andra stater. Att ge sig in i detta utan att ha styrsel på avtalets innebörd riskerar att bli hämmande och snärjande. Klargörande svar på de ställda frågorna är därmed nödvändigt.

Järfälla 2024-03-19

Per Boström